

um námsgagnastofnun.

(Lagt fyrir Alþingi á 99. löggjafarþingi 1977—78.)

1. gr.

Námsgagnastofnun vinnur að því að íslenskir grunnskólar eigi kost á sem bestum og fullkornustum náms- og kennslugögnum, þar á meðal prentuðu máli, hljóð- og myndrituðu efni, tækjum, hlutum og margvíslegum efnivið til þess að vinna með.

Námsgagnastofnun heyrir undir menntamálaráðuneytið.

2. gr.

Námsgagnastofnun annast framleiðslu, útgáfu og miðlun hvers konar námsefnis og kennslutækja og fylgist með nýjungum á því sviði.

Stofnunin skal hafa náð samstarf við þá aðila sem vinna að endurskoðun námsefnis og nýjungum í kennslustarfi á vegum Menntamálaráðuneytisins, svo og við Kennaraháskóla Íslands og Æfingaskóla hans og aðrar stofnanir er veita kennaramenntun.

3. gr.

Menntamálaráðuneytið skipar til fjöggra ára í senn fimm manna Námsgagnastjórn og jafnmarga til vara:

- a) einn úr hópi skólastjóra á grunnskólastigi,
- b) einn úr hópi kennara á grunnskólastigi,
- c) einn úr hópi kennara á framhaldsskólastigi,
- d) einn tilnefndan af Kennaraháskóla Íslands,
- e) einn fulltrúa fyrir menntamálaráðuneytið.

Ráðherra skipar formann og varaformann úr hópi stjórnarmanna og ákveður laun stjórnarinnar.

4. gr.

Námsgagnastjórn ber ábyrgð á starfsemi og fjárreiðum stofnunarinnar, staðfestir fjárhagsáætlanir, tekur ákvarðanir um meiri háttar framkvæmdir og um megindrætti í verkefnum deilda. Hún ræður starfslið stofnunarinnar að fengnum tillögum námsgagnastjóra, sbr. þó 6. gr.

Stjórnin löggildir námsbækur, svo sem fyrir er mælt í 9. gr. þessara laga.

5. gr.

Námsgagnastofnun skiptist í tvær aðaldeildir: útgáfu- og framleiðsludeild og sölu- og kynningardeild. Að öðru leyti skal starfsskipting innan stofnunarinnar ákveðin í reglugerð, sbr. 11. gr.

Verkefni deilda eru í megindráttum þessi:

- a) Útgáfu- og framleiðsludeild framleiðir náms- og kennslugögn miðað við íslenskar þarfir og aðstæður. Hún annast útgáfu námsbóka, handbóka, kennsluleiðbeininga og ýtarbóka. Deildin gefur út íslenskt nýsiefni og erlent í íslenskra aðlögu. Hún lætur gera fræðslumyndir eða er aðili að gerð þeirra svo og setja íslenskt tal eða texta við erlendar myndir.
- b) Sölu- og kynningardeild annast innkaup, innflutning, dreifingu, útlán og sölu á hvers konar náms- og kennslugögnum. Hún vinnur að hagkvæmri notkun nýsítækja í skólum landsins, aflar nýsítækja og veitir leiðbeiningar um notkun þeirra. Deildin hefur einnig með höndum kynningar- og fræðslustarfsemi fyrir skóla um námsgögn og kennslutækni í samstarfi við þá aðila sem taldir eru í 2. gr.

Námsgagnastofnun er heimilt að hafa þau náms- og kennslugögn sem hún framleiðir til sölu á frjálsum markaði samkvæmt nánari ákvörðun Námsgagnastjórnar.

6. gr.

Menntamálaráðuneytið skipar námsgagnastjóra að fengnum tillögum Námsgagnastjórnar. Hann á sæti á fundum stjórnarinnar með málfrelsi og tillögurétti og sér um framkvæmd á ákvörðunum hennar.

Námsgagnastjóri annast daglega stjórn og fjárreiður stofnunarinnar og samhafir störf hinna ýmsu deilda.

7. gr.

Nemendur í grunnskóla skulu fá ókeypis námsgögn samkvæmt ákvörðun Námsgagnastjórnar og verða þau ýmist eign nemenda eða skólans. Að því skal stefnt, að tvennskona námsbækur hið fæsta verði gefnar út í hverri grein.

Á þeim tíma árs, er Námsgagnastjórn ákveður, skulu fræðsluráð (skólanefndir) sjá um, að Námsgagnastofnun berist greinargerð um þau náms- og kennslugögn sem þörf er á til kennslu næsta skólaár. Greinargerðinni skal fylgja skýrsla um fjölda skólaskyldra barna og unglinga í fræðsluumdæminu (skólahverfinu) ásamt skilagrein fyrir síðastliðið ár. Námsgagnastofnun hlutast síðan til um, að bóka-kostur miðaður við nemendafjölda sé sendur til rétttra aðila. Nemendur fá bækurnar til afnota samkvæmt reglum, sem Námsgagnastjórn setur.

8. gr.

Kostnaður við rekstur Námsgagnastofnunar greiðist úr ríkissjóði.

Tekjum stofnunarinnar má eingöngu verja í þágu þeirra verkefna sem lög þessi mæla fyrir um.

Námsgagnastjórn gerir fyrir ár hvert áætlun um útgáfu náms- og kennslugagna sem þörf er fyrir, og veitir Alþingi á fjárlögum fé til útgáfunnar. Þá skal á fjárlögum veita fé til annarra verkefna sem stofnunin hefur með höndum, sbr. 10. gr.

Alþingi veitir á fjárlögum stofnfé til að þeirri starfsemi, sem lög þessi gera ráð fyrir, verði haldið uppi.

9. gr.

Námsgagnastjórn annast um löggildingu námsbóka á skyldunámsstigi innan ramma aðalnámsskrár sem menntamálaráðuneytið setur.

Útgefendum námsbóka er heimilt að leita löggildingar fyrir þær.

Rísi ágreiningur um löggildingu námsbókar má vísa honum til nefndar þriggja sérfróðra aðila, sem menntamálaráðherra skipar og skal úrskurður hennar vera endanlegur.

Námsgagnastjórn lætur skólum í té umsagnir um ýtarefni, handbækur, kennsluleiðbeiningar, nýsiefni og kennslutæki eftir því sem tók eru á.

Námsgagnastjórn kveður kennara og aðra sérfræðinga sér til aðstoðar við þau störf, sem fiollað er um í þessari gr., samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð. Einnig er stjórninni heimilt að kalla slíka aðila til ráðuneytis um önnur verkefni stofnunarinnar.

10. gr.

Auk þeirra verkefna sem talin eru í öðrum greinum þessara laga skal Námsgagnastofnun stuðla að varðveislu gamalla skólagagna.

Heimilt er að fela Námsgagnastofnun að annast verkefni, hliðstæð þeim sem tilgreind eru í lögum þessum, fyrir framhaldsskóla.

11. gr.

Menntamálaráðuneytið setur reglugerð um framkvæmd laga þessara.

12. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 51/1956, um Ríkisútgáfu námsbóka, lög nr. 54/1961, um Fræðslumyndasafn ríkisins, og 21. gr. laga nr. 49/1967, um skólakostnað, svo og önnur ákvæði sem fara í bága við lög þessi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp um þetta efni hefur fjórum sinnum legið fyrir Alþingi en eigi orðið útrætt. Frumvarpið í sinni upprunalegu mynd var samið af nefnd sem Magnús Torfi Ólafsson, menntamálaráðherra, skipaði hinn 27. júlí 1972 til þess að endurskoða lög um Ríkisútgáfu námsbóka, Fræðslumyndasafn ríkisins og fleira.

Í þau fjögur skipti sem frumvarpið hefur áður verið lagt fyrir Alþingi var það flutt óbreytt eins og nefndin gekk frá því. Nú hafa verið gerðar nokkrar breytingar á frumvarpinu eftir athugun í menntamálaráðuneytinu.

Um helstu breytingar frá núgildandi lögum sem frumvarpið felur í sér skal þetta tekið fram.

1. Ríkisstofnanir sem starfa að útgáfu, miðlun og framleiðslu námsefnis og kennslugagna eru sameinaðar í Námsgagnastofnun er lúti daglegri stjórn eins forstjóra, námsgagnastjóra.
2. Í stað Námsbóknanefndar og stjórnar Fræðslumyndasafns ríkisins kemur óskipt Námsgagnastjórn og skal hún hafa með höndum yfirstjórn á starfsemi og fjárreiðum Námsgagnastofnunar.
3. Ákvæði eru um náð samstarf Námsgagnastofnunar og þeirra aðila er vinna að endurskoðun námsefnis og nýjungum í kennslustarfi á vegum menntamálaráðuneytisins, við Kennaraháskóla Íslands og aðrar þær stofnanir er kennaramenntun veita.
4. Námsgagnastofnun mun framleiða ýmiss náms- og kennslugögn miðað við íslenskar þarfir og aðstæður önnur en prentað mál.
5. Lögfest er að auk eiginlegra námsbóka skuli gefnar út handbækur og kennsluleiðbeiningar handa kennurum, svo og ýtarbækur þ.e. viðbótarbækur fyrir nemendur, auk hverskonar nýsigagna.
6. Ákvæði er um löggildingu námsbóka og hlutverk Námsgagnastjórnar í því sambandi, svo og hversu fara skuli með ágreining í slíkum málum.
7. Ákvæði um fjármögnun deilda Námsgagnastofnunar eru einfölduð og samræmd miðað við það sem nú er. Er miðað við að allt ríkisé til stofn- og rekstrar-kostnaðar verði í formi venjulegra fjárveitinga í fjárlögum. Aðrar tekjur stofnunarinnar verði eðlilegar sölu- og leigutekjur af efni og tækjum.

Þær stofnanir sem nú gegna því hlutverki, sem Námsgagnastofnun er ætlað, eru Ríkisútgáfa námsbóka, skólavörubúðin og Fræðslumyndasafn ríkisins. Horfur eru á að unnt verði að tengja starfsemi þessara stofnana í sameiginlegu húsnæði áður en langt um líður.

Um þróun náms- og kennslutækni á Íslandi og um þróun fyrrnefndra stofnana verður ekki fjallað í þessum athugasemdum. Þess í stað er vísað til álits hinnar stjórnskipuðu nefndar en það hefur áður fylgt frumvarpinu í heild.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Hér er kveðið á um samfélagslegt meginhlutverk Námsgagnastofnunar — að vinna að því, að íslenskir grunnskólar hafi jafnan sem best og fullkomnust náms- og kennslugögn, nánar tiltekið prentað mál, hljóð- og myndritað efni, tæki, hluti o. s. frv.

Greinin kveður á um, að Námsgagnastofnun skuli heyra undir Menntamálaráðuneytið. Samkvæmt því er stofnunin ríkisfyrirtæki, sbr. einnig 8. grein. Ljóst er, að stofnun, sem ætlað er að tryggja íslenskum skólum sem best og fullkomnust

náms- og kennslugögn, hlýtur að verða á vegum ríkisins, eigi hún að veita öllu landinu og öllum grunnskólum (sjá einnig 10. gr.) almenna þjónustu á starfs sviði sínu. Er hér raunar um að ræða eðlilegt framhald þeirrar stefnu til aðstöðu- jöfnunar á þessu sviði, sem löggjafarvaldið hefur markað frá og með árinu 1936, er fyrst voru sett lög um Ríkisútgáfu námsbóka.

Þess skal getið, að í frumvarpi þessu eru hugtökin námsgögn og kennslugögn notuð í viðtækri merkingu yfir hvers kyns efni til að vinna með, þar með talið prent- að og fjölritað mál og hljóð- og myndritað efni, svo og um hluti og tæki, sem notuð eru við nám og kennslu. Námsgögn höfðað til þess, sem nemandinn vinnur einkum með, en kennslugögn til þess sem sérstaklega snýr að kennaranum

Um 2. gr.

Verkefni Námsgagnastofnunar eru hér tilgreind í aðalatriðum — að annast framleiðslu, útgáfu og miðlun námsefnis og kennslutækja og fylgjast með nýjungum á því sviði.

Þá er í greininni ákvæði sem leggur stofnuninni þær skyldur á herðar að hafa náð samstarf við: 1) þá sem vinna að endurskoðun námsefnis og nýjungum í kennslustarfi á vegum Menntamálaráðuneytisins (hér er um að ræða skólarann- sóknadeild ráðuneytisins) og 2) stofnanir sem veita kennaramenntun.

Vissulega gefur það auga leið, að Námsgagnastofnun þarf að hafa samvinnu og samráð við marga aðila aðra en þá sem hér eru nefndir. Hins vegar er jafnframt ljóst, að starf Námsgagnastofnunar er mjög háð nánu samstarfi við hina tilgreindu aðila eigi áttak hins opinbera á þessu sviði að geta orðið verulega gagnlegt og skil- virkt.

Á vegum Menntamálaráðuneytisins hefur á undanförnum árum verið unnið mjög mikið starf að endurskoðun námsefnis og námsskrár í barna- og gagnfræðaskólum. Er talsvert nýtt námsefni nú þegar komið út í kjölfar þessarar endurskoðunar og hefur náðst náð samstarf milli skólarannsóknardeildar ráðuneytisins og Ríkisútgáfu námsbóka um þá útgáfustarfsemi. Einnig hefur farið vaxandi samstarf deild- arinnar og Fræðslumyndasafns ríkisins í þessu efni. Mjög náin samvinna milli Menntamálaráðuneytisins og Námsgagnastofnunar á þessu sviði er ófrávikjanleg nauðsyn og koma þar til m. a. samstilltar ákvarðanir um meiri háttar verkefni, skýr verkaskipting og gott heildarskipulag allrar starfseminnar.

Náin samvinna Námsgagnastofnunar við kennaraskóla landsins er svo augljós nauðsyn, að rökstuðningur er óþarfur. Grundvallarnám kennaraefna í náms- og kennslutækni fer fram í menntastofnunum kennara sem þáttur í undirstöðupjálfun fyrir kennarastarfið. Í þessu frumvarpi er gert ráð fyrir, að Kennaraháskóli Íslands verði eins konar samnefni kennaraskólanna varðandi skipulegt samstarf við Námsgagnastofnun.

Um 3. gr.

Í þessari grein er lagt til að fimm manna Námsgagnastjórn verði skipuð til að hafa yfirumsjón með störfum Námsgagnastofnunar. Er hér um að ræða fækkun frá því sem nú er, því að samkvæmt núgildandi lögum eiga samtals 10 manns sæti í Námsbókanefnd og stjórn Fræðslumyndasafnsins.

Gert er ráð fyrir, að fulltrúar frá samtökum skólastjóra og kennara á grunnskóla- stigi verði tveir í Námsgagnastjórn og auk þess einn starfandi skólastjóri eða kenn- ari af framhaldskólastigi. Eins og sakir standa eru ekki til heildarsamtök kennara á grunnskólastigi og ekki heldur kennara eða skólastjóra á framhaldsskólastigi. Er því ekki gert ráð fyrir sérstakri tilnefningu frá þessum aðilum. Vafalaust þarf að endurskoða þessa tillögu síðar ef aðstæður breytast. Þá verði einn fulltrúi fyrir Kennaraháskóla Íslands og annar fyrir Menntamálaráðuneytið, og vísast um rök- stuðning fyrir því til athugasemda við síðari málsgrein 2. greinar. Gert er ráð fyrir að ráðherra skipi formann og varaformann úr hópi áðurgreindra fimm stjórnar- manna.

Um 4. gr.

Hér er tilgreint hlutverk Námsgagnastjórnar. Er það að mestu í samræmi við tíðkanlegar venjur, en vert er þó að taka eftirfarandi sérstaklega fram:

- a) Viðvíkjandi einstökum verkefnum er aðeins gert ráð fyrir að stjórnin taki ákvörðun um meiri háttar framkvæmdir og meginrætti í verkefnum deilda. Rétt er að slík stjórn beri einungis ábyrgð á meginatriðum sem fela í sér stefnumörkun, en starfsmenn stofnunarinnar stjórn sjálfir framkvæmdum að öðru leyti.
- b) Menntamálaráðherra ræður námsgagnastjóra, þ. e. forstjóra stofnunarinnar, að fengnum tillögum stjórnarinnar. Allt annað starfslið ræður Námsgagnastjórn að fengnum tillögum námsgagnastjóra.
- c) Stjórnin löggildir námsbækur, sbr. 9. grein frumvarpsins og athugasemdir við hana.

Segja má, að greinin miði öll að því að ætla Námsgagnastjórn virkt og mikilvægt hlutverk.

Um 5. gr.

Hér eru taldar upp deildir Námsgagnastofnunar, þ. e. útgáfu- og framleiðslu-deild og sölu- og kynningardeild. Einnig eru verkefni deildanna tilgreind í aðalatriðum.

Nýjar aðferðir við kennslu og nám og ný námsgögn af ýmsu tagi hafa leitt til þess að kennurum er nú meiri þörf en áður á ýmiss konar kennsluleiðbeiningum og handbókum. Skólarannsóknadeild Menntamálaráðuneytisins og Ríkisútgáfan hafa sinnt þessu verkefni eftir því sem við varð komið og í greininni eru ákvæði um slíka útgáfu.

Þá er í greininni kveðið á um útkomu ýtarbóka, þar sem fá má meiri og nákvæmari vitneskiu um tiltekið námsefni en er í sjálfum námsbókunum. Starf skóla beinist nú mjög í þá átt að nemendur læri að afla sér fróðleiks á eigin spýtur, geti sjálfir aukið þekkingu sína á ýmsum sviðum og verði þá síðar hæfari til að lifa og starfa í heimi sem virðist munu breytast því hraðar, því lengra sem líður. Ýtarbækurnar munu því þykja nauðsynlegar í hverri grein og verða að sínu leyti uppi- staða í skólabókasöfnum.

M. t. t. breyttra starfshátta í skólum er nauðsynlegt að auka til muna framleiðslu og útgáfu á íslensku nýsiefni, bæði skyggunum, myndræmum, glærum og segulhöndum. Einnig þarf að auka útgáfu á erlendu nýsiefni í íslenskri aðlögun.

Gildi þessara síðast töldu kennslugagna fer mjög vaxandi í skólastarfinu.

Í Námsgagnastofnun þarf að koma upp aðstöðu til að framleiða venjuleg kennslugögn en slík aðstaða er mjög takmörkuð hér á landi.

Útvegum hvers konar náms- og kennslugagna bæði utanlands frá og innan er mikilvægur þáttur í starfsemi. Krefjast þau stórt sífellt sérhæfðari þekkingar á þörfum skólanna og þeim vörum sem kostur er á hverju sinni.

Dreifing hvers konar námsgagna verður mjög gildur þáttur í starfi Námsgagnastofnunar. Verður þar bæði um að ræða bækur sem látnar verða ókeypis, seldar bækur og fjölmörg önnur námsgögn af hvers konar gerð. Má til að mynda geta þess að árið 1972 lét Ríkisútgáfan prenta yfir 600 þús. bækur og hækkar sú tala að mun með ári hverju, enda byggist hagkvæmni í rekstri Ríkisútgáfunnar mjög á stórum upplögum bóka, oft um 30 þús. eintökum.

Nauðsynlegt er að halda uppi fræðslustarfsemi fyrir skóla um námsgögn og kennslutæki og er ráðgert að stofnunin geri þetta í samstarfi við þá aðila sem nefndir eru í 2. gr.

Loks er ákvæði um það að Ríkisútgáfunni sé heimilt að hafa þær bækur sem hún gefur út til sölu á frjálsum bókamarkaði samkvæmt nánari ákvörðun Námsgagnastjórnar. Er efnislega svipað ákvæði í núgildandi lögum.

Um 6. gr.

Þessi grein fjallar um forstjóra Námsgagnastofnunar sem verði skipaður af menntamálaráðherra að fenginni umsögn Námsgagnastjórnar. Starfsheiti forstjórans verði námsgagnastjóri.

Um 7. gr.

Við það er miðað að nemendur grunnskóla, þ e. skyldunámsskóla, fái ókeypis námsgögn, ýmist þannig að þau verði eign þeirra eða skólans. Þá er ákvæði um að stefnt skuli að því að gefa út tvenns konar námsbækur hið fæsta í hverri grein, en visir að slíku ákvæði er í núgildandi lögum.

Sá háttur hefur verið hafður á frá upphafi að börn hafa fengið námsbækur sínar ókeypis og til eignar frá Ríkisútgáfunni og eftir 1956 hefur hið sama gilt um nemendur í unglingaskólum. Fyrstu áratugina voru bækurnar svo litlar og ódýrar (oftast 96 bls. eða minni, í litlu broti, virheftar), að ekki þótti taka því að ætla fleiri en einum nemanda að nota hverja bók. Þá söfnuðust stundum á heimilum hlaðar af nothæfum bókum sem hvergi virtist vera þörf fyrir og er svo enn að nokkru leyti. En að frumkvæði framkvæmdastjóra Ríkisútgáfunnar eru margar námsbækur nú afhentar skólum til eignar, en ekki nemendum. Nemendur fá þá bækurnar að láni í skólunum meðan þær eru nothæfar og nota þá margir sömu bókinu, þegar vel tekst til. Enda eru margar bækur útgáfunnar nú orðnar svo stórar og dýrar, að einsett er að fleiri en einnemandi noti sumar þeirra, til að mynda þær sem nemendur þurfa aðeins að nota um skamman tíma. Sparast á hverju ári stórfé með þessu móti.

Aðrar og meiri umbætur varðandi úthlutun námsbóka hafa einnig verið þeim í hug sem vinna í Ríkisútgáfunni og Skólavörðubúð. Hefur verið tekinn upp sá háttur að hver skóli á rétt til bóka í samræmi við tölu og aldur nemenda, eru bækurnar metnar til fjár, og telst það inneign skólans, er síðan sendir pöntun eftir þörfum og óskum.

Ef bækur nýtast vel og lengi í skóla — og það hefur ekki síður uppeldis- og menningargildi en sparnaðar — getur skólinn keypt þeim mun meira af bókum og námsgögnum sem ekki eru látin ókeypis.

Um 8. gr.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að allur kostnaður við Námsgagnastofnun verði greiddur úr ríkissjóði og verði hann ákveðinn í fjárlögum hverju sinni. Þetta á jafnt við um framlög til útgáfu námsbóka og námsgagna, svo og nauðsynlegt stofnfé og rekstrarfé til að halda uppi þeirri starfsemi sem frumvarpið gerir ráð fyrir.

Gert er ráð fyrir, að kostnaður við Námsgagnastofnun greiðist beint úr ríkissjóði, enda er það í samræmi við þá þróun sem orðið hefur að undanförmu. Má þar til nefna að námsbókagjald var afnumið með lögum árið 1971 og síðustu árin hefur Menntamálaráðuneytið ekki innheimt það gjald af sveitarfélögum sem lög nr. 49/1967 um skólakostnað heimila og renna átti til Fræðslumyndasafns ríkisins.

Þá er skýrt tekið fram í greininni að tekjum stofnunarinnar megi aðeins verja í þágu þeirra verkefna sem löggin mæla fyrir um. Með tekjum stofnunarinnar er hér átt við væntanlegan hagnað af sölu margvíslegra náms- og kennslugagna annarra en þeirra sem úthlutað er ókeypis til nemenda eða skóla.

Verði frumvarp þetta að lögum, er ljóst að Námsgagnastofnun verður einhver mikilvægasta þjónustustofnun landsins fyrir skóla. Mjög brýna nauðsyn ber því til þess að fjárveiting til starfseminnar verði í samræmi við þarfir og starfsáætlanir sem gerðar eru á grundvelli þeirra þarfa. Ákvæði tveggja síðustu málsgreinanna miða að slíku samræmi. Þau eru röklegt framhald af því sem vakað hefur fyrir löggjafarvaldinu, þegar sett voru í 7. gr. laga nr. 51/1956 um Ríkisútgáfu námsbóka ákvæði um að fjárframlög til útgáfunnar skyldu ákveðin „með hliðsjón af kostnaði við útgáfuna næsta ár á undan og fyrirhuguðum framkvæmdum á fjárhagsárinu.“

Um 9. gr.

Nú er það svo að enginn aðili eða stofnun er stjórnskipulega ábyrgur fyrir löggildingu kennslubóka. Að vísu má segja að Námsbókanefnd löggildi útgáfubækur Ríkisútgáfunnar í reynd, þegar hún samþykkir að gefa út handrit, enda er það samkvæmt lögum Námsbókanefnd sem „annast útgáfu námsbóka (. . .) og kveður á um efni þeirra og gerð.“ Hins vegar felur þetta ákvæði ekki í sér skýlausa löggildingarskyldu og einnig skortir öll lagaákvæði um það, hversu farið skuli með hugsanlegan ágreining í þessum efnum. Þá er vert að benda á það að áðurgreint lögbundið útgáfuhlutverk Námsbókanefndar tekur aðeins til skyldunámsstigsins, enda þótt einstaka sinnum sé farið út fyrir það skólastig, einkum að því er varðar útgáfu ritraða eða annars námsefnis sem er í nánnum tengslum við námsbækur skyldunámsstigs.

Með þessari grein er tekinn af allur vafi um löggildingarhlutverk Námsgagnastjórnar. Fyrir námsbækur skyldunámsstigsins verður um að ræða löggildingarskyldu innan ramma aðalnámsskrár sem Menntamálaráðuneytið setur. Fyrir námsbækur framhaldskólastigs (sjá 10. gr.) verður um að ræða heimild fyrir ráðuneytið til að fela stjórninni löggildingu og má ætla að sú heimild verði einkum notuð, ef um einhvern vafa er að ræða. Þá verður öðrum útgefendum námsbóka heimilt samkvæmt greininni að leita löggildingar fyrir þær.

Sérstakt ákvæði er í greininni um að vísa megi ágreiningi um löggildingu námsbókar til endanlegs úrskurðar hjá yfirnefnd þriggja sérfróðra aðila sem menntamálaráðherra skipar. Er þetta ákvæði sett til þess að tryggja áfrýjunarrétt í ágreiningsmálum og til að löggildingarkerfið geti orðið sem sanngjarnast fyrir alla aðila.

Viðvikjandi ýtarbókum, handbókum, kennsluleiðbeiningum, nýsiefni og kennslutækjum er ekki gert ráð fyrir að um nokkra löggildingu sé að ræða, heldur láti Námsgagnastjórn í té umsægnir eftir föngum og er slíkt eðlilegur þáttur í kynningarstarfi stofnunarinnar.

Helstu og mikilvægustu breytingarnar sem af ákvæðum þessarar greinar leiða, eru annars vegar þær, að heimilt verður að fela Námsgagnastjórn löggildingu fyrir bækur sem aðrir aðilar en Námsgagnastofnun, innlendir eða erlendir, hafa gefið út og hins vegar það að sett eru ákvæði um yfirnefnd sem vísa má ágreiningi til. Bækur annarra útgefenda eru vitaskuld fyrst og fremst gefnar út fyrir framhaldskólastig, en í vissum tilvikum geta þær þó komið að notum fyrir skyldunámsstig, t. d. þegar námsskrá er breytt, námsefni fært til milli bekkja í ljósi fenginnar reynslu eða útlent efni er lagt til grundvallar kennslu í erlendum tungumálum. Þá er og mikilvægt ákvæði í greininni um að stjórnin kveðji kennara og aðra sérfræðinga sér til aðstoðar við þessi störf. — Gagnvart eigin útgáfubókum Ríkisútgáfunnar breytir greinin hins vegar litlu sem engu, ef yfirnefndarákvæðið er undanskilið því að þær bækur eru í reynd löggiltar þegar útgáfa þeirra er ákveðin, eins og áður greindi.

Þar sem samþykki og löggilding námsbóka — og vandaður, faglegur undirbúningur þar að lútandi — er eitt hið mikilvægasta stefnumarkandi starf sem vinna þarf í íslenskum menntamálu, er varla sæmandi að draga lengur að setja skýr lagaákvæði um það, hvernig með slík mál skuli farið.

Um 10. gr.

Á hverjum tíma eru í notkun náms- og kennslugögn sem úreldast smám saman og hverfa þegar ný koma til sögunnar. Hliðstætt má segja um starfshætti í skólum og ýmsar venjur og siði sem hafa skapast. Hér er um að ræða fjölmargt sem hefur bæði menningarlegt og sögulegt gildi og er hætt við að þessi verðmæti glatist ef ekki er að gert.

Eins og sakir standa er enginn sem hefur með höndum söfnun og varðveislu fyrrnefndra sagna og upplýsinga frá fyrri tímum og þykir rétt að fela Námsgagnastofnun að vinna að þessu verkefni.

Þá er, skv. greininni, heimilt að fela Námsgagnastofnun gerð og dreifingu náms- og kennslugagna fyrir framhaldsskóla, en sem stendur er enginn einn aðili sem sinnir þessum verkefnum fyrir skóla á framhaldskólastigi.

Um 11. gr.

Nauðsynlègt er að kveða nánar á í reglugerð um framkvæmd þessara laga. Sem dæmi um slík framkvæmdaratriði má nefna verkaskiptingu, greiðsluskyldur, samráð og samstilltar ákvarðanir Námsgagnastofnunar og Menntamálaráðuneytis, skólarrannsóknadeildar varðandi undirbúning að nýju námsefni, sbr. 2. grein þess, frumvarps.

Þá er einnig nauðsynlegt að setja í reglugerð nánari ákvæði um skiptingu starfa innan Námsgagnastofnunar og ýmiss atriði önnur er varða starfsemi stofnunarinnar.

Um 12. gr.

Þarfnast ekki skýringa.